

เด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้

คำจำกัดความ

เด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้ (Educable Mentally Retarded) ใช้คำย่อว่า (EMR.) หมายถึง เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มที่มีภาวะปัญญาอ่อนขนาดน้อย (mild grade) ซึ่งมีระดับเขาวงกตปัญญา (IQ) ระหว่าง ๕๐-๗๐ (ระดับ I.Q. แบ่งตาม I.C.D.9: International Classification of Disease ขององค์การอนามัยโลก WHO) จากการทดสอบโดยใช้เครื่องทดสอบระดับสติปัญญา เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มนี้ในวัยก่อนเรียนจะแยกไม่ออกว่า มีความผิดปกติเพราะหน้าตาเหมือนเด็กปกติ ทั้งนี้เป็นเพราะสาเหตุความรุนแรงของโรค ที่ทำให้เกิดภาวะปัญญาอ่อน มีน้อยกว่ากลุ่มปัญญาอ่อนระดับอื่น ต่อเมื่อเข้าโรงเรียนแล้วจึงพบว่า ผลการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกันมาก เด็กปัญญาอ่อนระดับนี้จะมีพัฒนาการสูงสุดในวัยผู้ใหญ่เท่ากับเด็กอายุ ๗-๑๐ ปี เท่านั้น นอกจากนั้นความสามารถในการเรียนรู้ยังต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งมีความลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสังคม

จากการจำแนกประเภทและการกระจายของบุคคลปัญญาอ่อนโดยองค์การอนามัยโลกพบว่ากลุ่มปัญญาอ่อนขนาดน้อย มีจำนวนถึงร้อยละ ๗๕ ของจำนวนบุคคลปัญญาอ่อนทั้งหมด หรือประมาณร้อยละ ๒-๓ ของจำนวนเด็กปกติในวัยเรียน

ลักษณะทั่วไปของเด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้

ลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อนขนาดน้อย มีดังนี้

๑. มีความล่าช้าในการเรียนวิชาต่าง ๆ และมีระดับการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติมาก โดยเฉพาะในวิชาเขียน อ่าน และเลข

๒. มีความจำไม่ดี จำสิ่งต่าง ๆ ได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ

๓. มีความยากลำบากในการเข้าใจความหมาย โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นนามธรรม

๔. มีความยากลำบากในการแยกลักษณะความแตกต่างของขนาด รูปทรงเรขาคณิต และรูปร่าง

๕. มีพัฒนาการทางด้านภาษาล่าช้ากว่าเด็กปกติ เช่น การพูดและเข้าใจความหมาย เป็นต้น

๖. มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการต่ำกว่าปกติ

๗. มีช่วงความสนใจสั้น

๘. มีความอดทนและการควบคุมอารมณ์ได้น้อย

๙. มีบุคลิกภาพและการแสดงออก คือ ชอบเล่น และสังคมกับเด็กที่อายุน้อยกว่า

๑๐. มีความยากลำบากในการแก้ปัญหา

๑๑. ถูกชักจูงง่าย

ปัญหาพฤติกรรม

เด็กปัญญาอ่อนระดับพอเรียนได้ มีปัญหาด้านพฤติกรรม ซึ่งนักจิตวิทยาและนักวิชาการด้านนี้ ควรระวังแก้ไขโดยด่วน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ การแก้ไขจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย ลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีดังนี้คือ

๑. มีความสนใจในการเรียนและการทำงานน้อย จึงทำให้การเรียนไม่ได้ผล

๒. มีปัญหาทางอารมณ์ มักจะควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้ และจะแสดงออกอย่างรุนแรง

๓. มีของต่าง ๆ
 ๔. ชูไม่ได้ ชอบ
 ๕. ซ้ำ
 ๖. ปฏิเสธปฏิบัติ
การจี้
ก. รุ
 การจี้เรียนได้นั้นต้องการพิเศษที่สามารถที่จะประเมินค้นไปตามหลักตามวัยต่าง (ระดับชั้น) จัดได้ตาม
 ๑. ซ้ำปัญญาอ่อนที่
 ได้เรียนรู้กา
 ๒. ซ้ำปัญญาอ่อน
 เช่น คนดริ
 สังคม ซึ่ง
 ดังกล่าวกับ
 นับว่าเหมาะ
ข. ก
 ๑. คี
 การศึกษาที่
 ๒. คี
 เด็กมีปัญหา
 การให้ (res
 ๓. คี
 ๔. เงินและ

๓. มีความก้าวร้าว เช่น ทำร้ายคนอื่นหรือทำลายของต่าง ๆ เป็นต้น

๔. ซุกซน อยู่ไม่สุขหรือมีพฤติกรรมที่อยู่หนึ่งไม่ได้ ชอบเดิน และหยิบฉวยสิ่งของตลอดเวลา

๕. ซึม และเชื่องช้า แยกตัวจากกลุ่มเพื่อน

๖. ปรับตัวเข้ากับกลุ่มไม่ได้ ไม่เชื่อฟังและไม่ยอมปฏิบัติตามกฎระเบียบ

การจัดการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้นั้น ต้องคำนึงถึงระดับความสามารถและความต้องการพิเศษของเด็กด้วย เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความสามารถที่จะเรียนวิชาการได้ถึงขั้นสูงสุดในระดับประถมต้นเท่านั้น นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามหลักการการศึกษาพิเศษ โดยใช้หลักสูตรพิเศษแบ่งตามวัยต่าง ๆ คือ วัยก่อนเรียน (ชั้นอนุบาล) วัยเรียน (ระดับชั้นประถมศึกษา) วัยรุ่น (ฝึกอาชีพ) ซึ่งสามารถจัดได้ตามแบบต่อไปนี้

๑. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนที่ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนเดียวกัน ได้เรียนรู้การเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับเด็กปกติ

๒. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ แต่ส่งเด็กปัญญาอ่อนไปเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเป็นบางวิชา เช่น ดนตรี พลศึกษา นันทนาการและกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเด็กปัญญาอ่อนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวกับเด็กปกติได้ การจัดดังกล่าวเป็นรูปแบบที่นับว่าเหมาะสมและประหยัดงบประมาณ

ข. ความต้องการและบริการพิเศษ

๑. ต้องการครูที่มีความเข้าใจและมีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษ เกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อน

๒. ต้องการการสอนซ่อมเสริมในวิชาสามัญที่เด็กมีปัญหาในการเรียนมาก จึงควรจัดห้องเสริมวิชาการให้ (resource room)

๓. ต้องการอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและดึงดูดความสนใจมากกว่าเด็กปกติ

๔. ต้องการบริการพิเศษจากนักวิชาชีพเฉพาะเพื่อบำบัดและแก้ไขความบกพร่องบางประการ ได้แก่ แพทย์ นักจิตวิทยาคลินิก นักแก้ไขการพูด และนักกายภาพบำบัด ฯลฯ

๕. ต้องการกิจกรรมพิเศษเพื่อเสริมหลักสูตรในการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะศึกษา การเข้าค่ายพักแรม ฯลฯ

๖. ต้องการเพิ่มการฝึกทักษะการงานและพื้นฐานอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของแต่ละคน เพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตในชุมชนต่อไป

ก. หลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรพิเศษกลุ่ม ก. ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้ตัดตอนและปรับปรุงเนื้อหาจากหลักสูตรประถมต้นของเด็กปกติ โดยเน้นในเนื้อหาทักษะวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันและสังคม

ง. หลักการสอน

เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีช่วงความสนใจสั้น มีความจำไม่ดีและมีปัญหาทางพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งทำให้ผลการเรียนต่ำกว่าปกติ ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องใช้หลักการสอนพิเศษกว่าเด็กปกติดังนี้

๑. ใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงอายุสมอง ไม่ใช่อายุตามปฏิทิน

๒. สอนในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็ก

๓. สอนตามขั้นตอนของงานที่แยกย่อยตามลำดับจากง่ายไปหายาก และไม่ซับซ้อน

๔. ในการสอนแต่ละครั้ง ควรสอนเนื้อหาวิชาให้น้อย

๕. สอนบทเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของชีวิตจริงและปฏิบัติได้จริง

๖. สอนซ้ำ ๆ และสม่ำเสมอเพื่อฝึกความจำ แต่พยายามหาวิธีการสอนที่ไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย

๗. ใช้คำพูดที่ชัดเจนและประโยคสั้น ๆ ไม่สับสน

ในช่วงระยะ

ความหมาย

ขณะความ

ปร่าง

ว่าเด็กปกติ

งสรรคและ

รมณ์ได้น้อย

ใจ ชอบเล่น

าหา

มีปัญหาด้าน

รด้านนี้ ควร

รงค์จะเกิดขึ้น

อม ตลอดจน

จะต้องอาศัย

กิจกรรมที่ไม่

รทำงานน้อย

บคุมอารมณ์

ในแรง

๘. ให้การเสริมแรงตามความเหมาะสมเมื่อเด็กสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ เช่น ให้อาหาร ชมเชย หรือแสดงอาการชื่นชมต่าง ๆ ฯลฯ

๙. สังเกต บันทึกความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล เป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาสอน

๑๐. ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกับผู้ปกครองและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของผู้ปกครอง

ความร่วมมือและเอาใจใส่ของผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อการฝึกและการเรียนของเด็กปัญญาอ่อนกลุ่มนี้มาก ผู้ปกครองจึงควรได้รับคำแนะนำจากกลุ่มนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ฝึกการปฏิบัติหน้าที่ของเด็กในครอบครัว เช่น การฝึกกิจวัตรประจำวัน และ งานบ้าน ฯลฯ

๒. ให้ความรักความอบอุ่นเช่นเดียวกับบุตรปกติอื่น ๆ โดยการเอาใจใส่และดูแลอย่างใกล้ชิด

๓. ฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้เด็กปฏิบัติงานในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น พาไปนอกบ้านเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หรือพาไปเข้าสังคมกับคนปกติบ้าง ฯลฯ

๔. สังเกตพฤติกรรมของเด็กเมื่อพบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ต้องรีบปรึกษานักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการบำบัดและแก้ไข

๕. ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาและการฝึก

วิชาชีพตามความสามารถ

๖. ช่วยกระตุ้นสังคมและชุมชนให้มีความเข้าใจต่อบุคคลปัญญาอ่อนและหาแนวทางช่วยเหลือ

การฝึกอาชีพและการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

การฝึกอาชีพเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มนี้มาก เพราะในวัยผู้ใหญ่ที่บุคคลเหล่านี้จะต้องดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองและช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว บุคคลปัญญาอ่อนขนาดเล็กน้อยเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จะมีทักษะทางด้านสังคมและอาชีพดีพอสมควร แต่ยังคงต้องการคนแนะนำและช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะสังคมและเศรษฐกิจที่ตึงเครียด งานอาชีพส่วนใหญ่ที่สามารถทำได้ เป็นงานที่ไม่ต้องการฝีมือหรือความละเอียดมาก เช่น งานขัดไม้ทำเฟอร์นิเจอร์ งานบ้าน งานเย็บง่าย ๆ และงานประกอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ที่ได้รับจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น อาชีพของบุคคลปัญญาอ่อนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ การทำงานในโรงงานอาร์กซ์ หรือ อุตสาหกรรมในอาร์กซ์ และการฝึกงานในโรงงานจริง ๆ ซึ่งบุคคลปัญญาอ่อนขนาดเล็กน้อย สามารถทำงานประเภทดังกล่าวได้ดีและดำรงชีวิตอย่างปกติสุขอยู่กับครอบครัว หรือบ้านที่รัฐหรือองค์กรเอกชนจัดบริการให้เป็นพิเศษ นอกจากบริการด้านที่อยู่อาศัยแล้ว ยังจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยและสังคมสงเคราะห์ให้อีกด้วย

คารณี ธนะภูมิ

คณะกรรม
การ
คารณี ธ
เอก
การ
Allen,
Ch
Pul
Jeffre
Har
D'Zam
Suc
Co
WHO.
(๐

มีความเข้าใจ
เหลือ

วัยผู้ใหญ่

การจัดการศึกษา
วัยผู้ใหญ่
ตนเองและช่วย
ผู้อื่นขนาด
งานสังคมและ
งานช่วยเหลือ
งานอาชีพ
ต้องการฝีมือ
ทำเฟอร์นิเจอร์
กอบชิ้นส่วน
เป็นต้น อาชีพ
แล้ว ได้แก่
สาหรรมใน
ๆ ซึ่งบุคคล
สภาพดังกล่าว
อบครัว หรือ
ให้เป็นพิเศษ
บริการด้าน
กด้วย

๑ ฐานะภูมิ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการวิชาการ. เอกสารเรื่องปัญญาอ่อน. กรุงเทพมหานคร : โรงพยาบาลราชานุกูล กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข.
ดารณี ฐานะภูมิ. เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.
เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ ๒๕-๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๗ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๒๗.

Allen, Robert M, and Allen Sue. Intellectual Evaluation of Mentally Retarded
Child : A Handbook. California: Western Psychological Sciences
Publishers, 1967.

Jeffrey, Dorothy M., Roy Mc. Conkey, and Siuron Hewson. Teaching the
Handicapped Child. London : Souvenir Press Ltd., 1981.

D'Zamko, Mary Elizabeth, and Hedges D William. Helping Exceptional Students
Succeed in the Regular Classroom. New York: Parker Publishing
Company, Inc., 1985.

WHO. Mental Retardation : Meeting the Challenge. WHO. 1895.
(offset Publication No. 85).